

Оптимізація ринкових механізмів у сфері економіки равликівництва в Україні та світі

Коробова Н. М.¹, Зось-Кіор М. В.²,

Вдовенко Н. М.³, Маргасова В. Г.⁴

Опубліковано	Секція	УДК
31.08.2023	Економіка	336.025:591.59

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8385390>

Анотація. У статті акцентовано увагу на оптимізації ринкових механізмів у галузі геліцекультури на основі базових методів регулювання для використання потенціалу равликівних ферм та сектору равликівництва у цілому. У дослідженні наведено основні підходи та інструменти регулювання, які ведуть до зміцнення позицій галузі геліцекультури на світовій арені. Для врахування перспективи розвитку, акцент зроблено на глобальних стандартах ринкового регулювання, їх ролі у вдосконаленні ринкових механізмів у сфері економіки равликівництва в Україні та світі, а також перспективах подальшого функціонування як на внутрішньому, так і на зовнішньому агропродовольчому ринку. Зроблено висновок й виокремлено основні напрямки для ефективної адаптації равликівних ферм до діяльності в умовах надзвичайних викликів.

Ключові слова: регулювання, галузь, ринок, продукція равликівництва, економічні виклики, равликова ферма, геліцекультура, механізм, інструменти регулювання.

Optimization of market mechanisms in the field of snail farming economy in Ukraine and the world

Annotation. In today's conditions, when global transformational processes accelerate the rapid development of economic sectors, priority is given to resource-saving productions that are oriented towards sustainability. Snail farming, which was recently positioned as an exotic sector of the agricultural sector of the economy, is now becoming an important element of the functioning of the food, pharmaceutical, and cosmetic industries. Ukraine, thanks to its unique geographical location, favorable climate and centuries-old agricultural traditions, has the potential for the development of snail farming as part of the field of heliciculture. However, in order for the heliciculture industry to be able to actively compete on the international stage, it is important to develop and adapt approaches to optimize market mechanisms in the field of snail farming economics, taking into account world experience. Therefore, first of all, it is now

¹ кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри глобальної економіки, Національний університет біоресурсів і природокористування України, <https://orcid.org/0000-0002-1434-2509>

² доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної, Полтавський державний аграрний університет, <https://orcid.org/0000-0001-8330-2909>

³ доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри глобальної економіки, Національний університет біоресурсів і природокористування України, <https://orcid.org/0000-0003-2562-4373>

⁴ доктор економічних наук, професор, проректор з наукової роботи, Національний університет «Чернігівська політехніка», <https://orcid.org/0000-0001-8582-2158>

important to investigate the main directions of industry development in order to take a leading position in the world market of snail farming. Having analyzed world practices, researched the features and characteristics of global agro-food markets and consumer demand for snails, we identified both advantages and possible challenges for the entire sector of snail farming in Ukraine.

The article focuses on the optimization of market mechanisms in the field of heliculture based on basic regulatory methods for using the potential of snail farms in particular and the snail farming sector as a whole. The study provides the main approaches and regulatory tools that lead to strengthening the position of the heliculture industry on the world stage. To take into account the perspective, the emphasis is placed on global standards of market regulation, their role in improving market mechanisms in the sphere of the economy of snail farming in Ukraine and the world, as well as the prospects of their functioning in the domestic and foreign agro-food markets. A conclusion was made regarding the identification of the main directions for the effective adaptation of snail farms to modern market realities in conditions of extraordinary challenges.

Keywords: regulation, industry, market, snail farming products, economic challenges, snail farm, heliculture, mechanism, regulatory tools.

Вступ

У сучасних умовах, коли глобальні трансформаційні процеси активізують стрімкий розвиток галузей економіки, пріоритетного значення набувають ресурсозберігаючі виробництва, які зорієнтовані на сталість. Равликівництво, яке нещодавно позиціонувалось як екзотичний сектор аграрного сектору економіки, нині стає важливим елементом функціонування харчової, фармацевтичної, косметичної галузей. Україна, завдяки своєму унікальному географічному розташуванню, сприятливому клімату та багатовіковим аграрним традиціям має потенціал для розвитку равликівництва у складі галузі геліцекультури. Проте, щоб галузь геліцекультури змогла активно конкурувати на міжнародній арені, важливо розробити й адаптувати підходи з метою оптимізації ринкових механізмів у сфері економіки равликівництва з урахуванням світового досвіду. Тому, перш за все, нині важливо дослідити основні напрямки галузевого розвитку, щоб зайняти передові позиції на світовому ринку равликівництва. Здійснивши аналіз світових практик, дослідивши особливості та характеристики світових агропродовольчих ринків і попиту споживачів на равлики, ми визначили як переваги, так і можливі виклики для всього сектору равликівництва України.

Наразі праці економістів зосереджені на ключових викликах, пов'язаних із розвитком равликівництва в контексті глобальної економіки. Ці виклики привертають увагу не лише вітчизняних дослідників, але й міжнародних експертів, що робить даний напрямок досліджень актуальним, а також перспективним для визначення стратегічних засад розвитку равликівництва. Зокрема дослідники Іванько А. [1], Кир'яченко Є., Галенова Т., Савчук О., [2] в своїх дослідженнях зосереджують увагу на основних концепціях попиту та пропозиції на специфічну продукцію равликівництва, розглядаючи їх значущість у наповненні аграрного ринку. Вони акцентують важливість механізмів формування цін на равлики у контексті макроекономічних змін. Основна увага спрямована на методи втручання в динаміку попиту та пропозиції, вивчення гнучкості ринкових змін, а також на стратегії державної підтримки аграрного сектору. У дослідженнях оцінено вплив зовнішніх чинників на ринкові рішення та здійснено прогноз потенційних напрямків у контексті глобальних економічних викликів. Богач Л. В., Гераймович В. Л., Кваша С. М., Павленко М. М. [3] висвітлюють особливості світових трендів в цілому в аграрному секторі, з акцентом на всю галузь тваринництва в сучасній

аграрній політиці. Ці дослідження підкреслюють роль тваринництва в міжнародному економічному просторі, а також його потенціал адаптації до глобальних реалій. Науковці акцентують увагу на новаторських методах регулювання розвитку тваринництва в Україні, вивчаючи його майбутнє в умовах глобальних інноваційних процесів і взаємодії зі світовими ринками. Вчені Борисова Т. М. [4], Малихіна С. В. [5], Єпіфанова І. Ю., Дзюбка М. Ю. [6] провели дослід у аграрному секторі, де зосередилися на вивченні та аналітиці ключових стратегій розвитку фермерських господарств у напрямку розвитку тваринництва. Тому в даному аспекті для нас важливим є і розвиток равликівництва. Оскільки вчені пропонують розроблені новітні методи, які мають посилити позиції аграрних підприємств на світовому ринку, а також удосконалюють існуючі підходи до збільшення ефективності виробничої діяльності в умовах економічних викликів. У контексті адаптації глобальних процесів, дослідники відзначають інструменти регулювання, які можливо застосувати при виробництві продукції равликівництва як на національному, так і на світовому рівні. Специфічний наголос зроблено на підходах, які спрямовані на покращення галузевих інструментів регулювання, особливо для равликівництва, з урахуванням позиціонування в КВЕД-2010, де равлики віднесені до категорії 01. Виходячи з цих методичних основ доцільно і надалі розробляти основні напрямки вдосконалення методів регулювання у сфері равликівництва з урахуванням впливу економічних викликів, потенціалу для забезпечення динамічного розвитку галузі геліцекультури та підсилення конкурентоспроможності даної галузі на міжнародному рівні.

Метою статті є дослідження можливостей задля оптимізації ринкових механізмів у сфері економіки равликівництва, як в Україні, так і в світі, враховуючи соціальні, економічні, культурні аспекти й продовольчі виклики.

Результати

Формування пропозиції на унікальну білкову продукцію у секторі равликівництва, серед якої виділяється равликовий муцин, відкриває нові можливості для впровадження інновацій в Україні в економічному плані. На міжнародному аграрному ринку попит на продукцію равликівництва досить відрізняється. Зокрема, у Франції равлики є символом вишуканої кухні, тоді як Китай акцентує увагу на медико-біологічних властивостях муцину. Проте, в умовах глобальних культурних змін, ми маємо всі можливості, відзначити, що спостерігається поступове збільшення інтересу до продукції равликівництва для забезпечення продовольчої безпеки. У сучасних умовах розвитку глобальної економіки динаміка попиту та пропозиції на продукцію равликівництва, виокремлює індикатори, що визначають конкурентну динаміку даних ринкових сегментів. У контексті розвитку, механізми формування попиту та пропозиції визначають оптимізацію вектору взаємодії виробників, споживачів і держави. Вони віддзеркалюють не тільки глобальні переміщення технологій, капіталу, але й культурно-соціальні підсистеми. Враховуючи глобальні тренди, поява нових економічних лідерів з виробництва продукції равликівництва, особливо в регіоні Азії, дозволяє вченим здійснити переосмислення харчових вподобань у споживанні білкової продукції, де равлики відіграють провідну роль. Така зміна парадигми споживання відкриває можливості до нових ринкових перетворень для глобальних гравців. Україна стоїть перед викликом як адаптувати сучасну аграрну політику до глобальних трендів розвитку нових галузей аграрного сектору економіки. Вплив зовнішніх факторів, завдяки глобалізованим комунікаційним каналам, поступово змінює структуру вітчизняного попиту на равлики на ринку. Однак поточний рівень виробництва продукції равликівництва не завжди спроможний задовольнити цей зростаючий попит на ринку. Тому ми маємо зробити обґрунтовані висновки, акцентуючи увагу на потребі

в інноваційних рішеннях для сектору равликівництва. Взаємодія між попитом і пропозицією на продукцію равликівництва на глобальному рівні також формує нові торговельні потоки.

Комплексний підхід до вивчення попиту та пропозиції на продукцію равликівництва, а також їх роль у моделюванні ринкових процесів виступає основою розвитку всього сектору равликівництва в Україні.

Тож, маємо всі підстави, щоб запропонувати інструментарій для аналізу економічного потенціалу виробництва продукції равликівництва через застосування моделі оцінки прибутковості у галузі геліцекультури:

$$P_r = (Q \times P_u) - (E + C_f)$$

де: P_r – показник прибутковості галузі геліцекультури; Q – обсяг попиту на равликів, який оцінюється на основі аналізу ринкових замовлень та продажів; P_u – середня ринкова вартості одиниці продукції равликівництва (м'ясо равликів, ікра равликів, панцир, муцин); E – прямі витрати, пов'язані з виробництвом одиниці продукту; C_f – постійні витрати, зокрема вартість обслуговування обладнання, виплата заробітної плати та інші витрати.

Нині бізнес-середовище спонукає виробників продукції равликівництва до поглибленого стратегічного мислення в контексті розвитку підприємств у сфері равликівництва. Запропонована модель, що базується на ретельних аналітичних значеннях, формує дані та спроможна надати равликовим фермам інструментарій задля докладного осмислення фінансових й організаційно-економічних аспектів їх господарської діяльності. Даний підхід сприяє більш цілісному розумінню фінансової структури равликових ферм і зовнішніх реалій ринку, які безпосередньо мають на них економічний вплив. За допомогою розробленої моделі, равликові ферми можуть оптимізувати своє економічне положення та швидко адаптуватися до ринкових умов, які досить швидко змінюються. Важливою є взаємодія між виробникам і споживачам, ураховуючи інтереси держави. Внаслідок досягається баланс між виробничими потребами та реалізацією державної економічної політики. Така перспектива дозволить равликовим фермам, які задіяні у виробництві продукції равликівництва, передбачати потенційні економічні виклики, сформулювати стратегії розвитку та досягти динамічного прогресу в майбутньому.

У процесі модернізації підходів до розвитку сектору равликівництва в Україні, ми акцентуємо увагу на особливостях розвитку для адаптації підходів з врахування саме біологічних потреб равликів. Це пов'язано з тим, що в результаті господарської фінансово-економічної діяльності, стандартизація продукції равликівництва на національному рівні також відіграватиме стратегічну роль [2]. Тому встановлення в Україні чітких критеріїв якості не тільки допоможе виробникам продукції равликівництва відповідати вимогам міжнародних ринків, але й сприятиме формуванню довіри вітчизняних споживачів до даної продукції, розвитку відповідної інфраструктури та сучасних логістичних мереж. Беззаперечна необхідність у швидкому, ефективному та безпечному руху продукції равликівництва на ринок ставить перед дослідниками також вирішення завдання оптимізації транспортних і дистрибуційних процесів. Інтеграція новітніх технологій в равликівництво може стати підґрунтям до підвищення виробничої результативності та ефективності діяльності. В умовах дотримання ринкового підходу та системного розвитку равликівництва, Україна відкриває перед собою перспективу стати перспективним учасником європейського ринку цієї продукції. Конкурентна динаміка нині стане рушійним елементом в оптимізації механізму розвитку ринкових сфер в секторі равликівництва. Тут роль конкуренції є критичною, тому основні акценти полягають у створенні високоякісних продуктів, формуванні адекватних цін та стимулюванні технологічного прогресу в

галузі. В Україні, де асортимент продукції равликівництва все ще формується, конкурентний вплив все ж може сприяти інтенсифікації виробничих процесів та адаптації до світових стандартів. Під впливом конкуренції равликові ферми намагаються оптимізувати свої витрати, зосереджуючись на сталому розвитку та інноваціях. Щодо міжнародного аспекту, українські равликові ферми мають бути готові конкурувати не тільки в аспектах якості, але й у маркетингових, брендових стратегіях і відповідності світовим трендам. Важливо розуміти, що конкуренція не завжди обмежена лише виробничими процесами. Візуальний імідж, стратегії продажу та сприйняття бренду в світовому споживчому просторі також відіграють ключову роль. Під впливом конкуренції, найгнучкіші, технологічно вдосконалені та орієнтовані на клієнта равликові ферми можуть домінувати, сприяючи збалансованому та тривалому росту равликівництва як у межах України, так і на міжнародній арені.

У табл. 1 згруповано базові елементи, що сформують конкурентні переваги геліцекультури із застосуванням глобальних стандартів ринкового галузевого регулювання, їх ролі у оптимізації ринкових механізмів у сфері економіки равликівництва як в Україні, так і в світі. Ми зосередилися на аспектах, які відносяться до стандартів якості продукції, підходів до ціноутворення, інноваційних рішень, маркетингової активності та зіставлення з глобальними нормами. Ці елементи стануть важливими у процесі розробки ефективної конкурентної тактики реалізації м'яса равликів, ікри равликів, панцирів і муцину на внутрішньому та зовнішньому агропродовольчому ринку. Водночас глобальні стандарти ринкового регулювання у комплексі охоплюють перелік правил, нормативно-правових положень і норм, прийнятих на міжнародному рівні для забезпечення ефективного функціонування агропродовольчих ринків і створення сприятливих умов для міжнародної торгівлі продукцією равликівництва.

Таблиця 1

Основні конкурентні переваги для реалізації стратегічних підходів розвитку галузі геліцекультури та досягнення лідерських позицій

Параметри	Опис
Якість продукції	Зосередження на високоякісній продукції равликівництва, що відповідає стандартам і вимогам.
Ціноутворення	Адитивне ціноутворення, яке відображає вартість продукції равликівництва та її конкурентоспроможність на аграрному ринку.
Технологічний прогрес	Впровадження інновацій у виробництво продукції равликівництва, запуск виробничих ліній для виробництва продукції равликівництва з доданою вартістю.
Відповідність світовим стандартам	Адаптація до міжнародних вимог і стандартів якості у галузі геліцекультури.
Маркетингові стратегії	Розвиток равликових ферм, які формують особливі умови для реалізації продукції равликівництва на ринку і приваблюють споживачів.
Візуальний імідж	Створення привабливого бренду, який відображає цінності ферми.
Стратегії продажу	Розробка методів для формування попиту на продукцію равликівництва та підвищення обсягів реалізації м'яса равликів, ікри равликів, панцирів і муцину.

Сприйняття бренду	Постійна робота над позитивним сприйняттям бренду у партнерів і споживачів продукції равликівництва, зокрема м'яса равликів, панцирів і муцину, ікри равликів.
-------------------	--

Джерело: систематизовано автором на основі матеріалів авторів [2, С. 19–24; 5, С. 526–528; 6, С. 99–103; 7, С. 13–24; 8, С. 6–19; 9, С. 4–9; 10, С. 53–60]

Дані стандарти визначають правила для різних сфер ринкового регулювання, такі як торговельна політика, фінансові послуги, інтелектуальна власність, охорона довкілля, стандарти безпеки. Вони сприяють забезпеченню прозорості і стабільності на світових ринках, а також допомагають у вирішенні міжнародних торговельних спорів і конфліктів. Дотримання глобальних стандартів ринкового регулювання важливо для країн і равликових ферм, що бажають розвивати свої економічні відносини з іншими країнами. Вони створюють сприятливий підприємницький клімат для інвестицій в сектор равликівництва, сприяють розвитку міжнародної торгівлі м'ясом равликів і сприяють загальному економічному зростанню та стабільності галузі.

Висновки

Маємо всі підстави зробити висновки, що в контексті європейської інтеграції та зростанні глобальної конкуренції для равликівництва в Україні відкриваються нові можливості для галузевого розвитку і реалізації нішевої продукції як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринку. Орієнтація на основні конкурентні переваги дозволить реалізувати стратегічний ресурс галузі геліцекультури для досягнення лідерських позицій Україною, як на вітчизняному, так і на зарубіжному ринках. Адаптація світових практик і нововведень, систематичний аналіз ринкових коливань на продукцію равликівництва та здатність швидко реагувати на нові економічні виклики дозволять вітчизняній галузі геліцекультури адаптувати оптимізовані ринкові механізми розвитку та посісти гідне місце на міжнародній арені.

Список використаних джерел

1. Іванько А. В. Ринкова рівновага на аграрному ринку: особливості узгодження сил попиту та пропозиції. Економічний аналіз. 2015. С. 23–28.
2. Кир'яченко Є., Галенова Т., Савчук О. Аналіз слизу садового равлика (*helix aspersa muller*) на присутність потенційних ефекторів системи гемостазу. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv*. 2021. Vol. 84. Issue 1. P. 19–24.
3. Вдовенко Н. М., Богач Л. В., Гераймович В. Л. та ін. Глобальна економіка. К.: 2017. С. 49–50.
4. Борисова Т. М. Міжнародна економіка. Тернопіль. 2016. С. 12–18.
5. Малихіна С. В. Міжнародна конкурентоспроможність – як пріоритетний фактор розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств. 2012. С. 526–528.
6. Єпіфанова І. Ю., Дзюбко М. Ю. Формування стратегії розвитку підприємства в сучасних умовах: вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. 2017. С. 99–103.
7. Вдовенко Н. М., Коваль В. В., Зось-Кіор М. В. Регулювання сільського розвитку для імпортозаміщення аграрної продукції з урахуванням децентралізації та впливу міжнародної торгівлі. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2023. № Вип. 3. С. 13–24.
8. Маргасова В. Г. Досвід регулювання ринку продукції равликівництва в США та можливості його реалізації в Україні. *Науковий вісник Полісся*. № 2 (25). 2022. С. 6–19.

9. Охріменко І. В., Вдовенко Н. М., Овчаренко Є. І., Гнатенко І. А. Інновації в системі стратегічного управління безпекою національної економіки в умовах ризиків та невизначеності глобалізації. Економіка та держава. 2021. № 8. С. 4–9.
10. Ложачевська О. М., Вдовенко Н. М., Родченко С. С., Ігнатюк В. В. Управління системою адаптивного стратегічного планування інноваційно орієнтованого конкурентоспроможного підприємства в умовах глобалізації та COVID-19. Формування ринкових відносин в Україні. 2022. № 1 (248). С. 53–60.